

յիս պատրոն Աստվածատուրին, ապա իր գոյությամբ՝ Մշո Առաքելոց վանքի միաբանների սերունդներին: «Եւ ոչ հա կարեաք զնել, զի հինգ հազար դրամ խնդրէր բոծորն⁹¹ այն, որ է տաճիկ, և դարձեալ մեծաւ (աղաչանաւք) հազիւ կարացաք զնել ի շորս հազար դրամ, և փա՛ռք, փա՛ռք թագաւորին ...Եւ մեր առեալ զըսա՝ դարձաք յերկնագոմար եղբայրանացոս մեր, որ յորչորջի Ղազարու վանս, և եղաք զըսա առ դրանս սուրբ Առաքելոցս»⁹²: Չեռագիրն այնտեղ «նաց ավելի քան յոթ դար, մինչև մեծ եղեոնը»:

A. C. МАТЕВОСЯН

КОГДА И ГДЕ НАПИСАН МУШСКИЙ ТОРЖЕСТВЕННИК

(Р е з ю м е)

Рукопись Матенадарана № 7729 является в настоящее время самой крупной по величине армянской рукописью и называется Мушским торжественником (Чарынтиром), так как в течение 700 лет—с 1205 по 1915 год — хранилась в монастыре Аракелотц Мушской области.

Тщательное изучение письма памятной записи и содержащихся на полях книги исторических данных, а также сравнение с другими рукописями, написанными тем же переписчиком и украшенными тем же художником, дают возможность установить, что данная рукопись написана в 1200—1202 гг. в монастыре Аваг-ванк, находящемся на горе Сепух области Даранагяц Великой Армении.

Рукопись состоит теперь из 600 пергаментных листов, размером 70,5×51,55 см и весит 27,5 килограмма. Вначале рукопись имела 661 страницу.

Писец Вардан, художник—Степанос, получатель Аствацатур Бабердци.

A. S. MATEVOSSIAN

LA DATE ET LE LIEU D'EXECUTION DU RECUEIL D'HOMELIES DE MOUCH

Le Recueil d'Homélies de Mouch qui représente le plus grand manuscrit arménien connu est conservé au Maténadaran d'Erévan sous le numéro 7729. Si son nom se rattache à celui de Mouch, c'est qu'il appartint pendant sept siècles, de 1205 à 1915, au monastère Arakélots du lieu.

⁹¹ «Բոծոր» բառը հատուկ անուն չէ, ինչպես կարծում են ոմանք, այլ համարժեք է տաճիկ բառին, 1347 թ. մի ձեռագրի հիշատակարանում կարդում ենք. «Զստացաւ ճառիս (անունը չի գրված) միայնակեացն, որ էր ի տղայութեանն յազգէն բոծորայ... և հայեցաւ ի Քրիստոս, և հաւատաց և եղև միանձնաւոր» (Մատենադարան, ձեռ. № 3797, էջ 713բ):

⁹² Մատենադարան, ձեռ. № 7729, էջ 603ա: